

ΡΗΜΑΤΑ

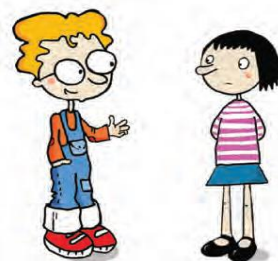
Χτες είδαμε στον κινηματογράφο μια ταινία όλο δράση. Και τι δεν έγινε. Ο πρωταγωνιστής, ένας αστυνομικός, αναζητούσε μια συμμορία αρχαιοκαπήλων. Στην αρχή έναχνε στα αρχεία του για ίχνη της σπείρας. Αργότερα, όταν βρήκε μια άκρη, άρχισε να τους παρακολουθεί και να σχεδιάζει τρόπους να τους ξεσκεπάσει. Αλλά κι εκείνοι δεν έμειναν με σταυρωμένα χέρια. Μόλις τον αντιλήφθηκαν, προσπάθησαν με κάθε τρόπο να τον ξεφορτωθούν. Μάλιστα πλήρωσαν έναν αδίστακτο κακοποιό για να τον κυνηγήσει. Ο αστυνομικός ξέφυγε σκαρφαλώνοντας από τον φωταγωγό. Στη συνέχεια, βρέθηκε στο περβάζι ενός παραθύρου χωρίς να μπορεί να διαφύγει από αλλού. Αναγκάστηκε να βουτήξει στο κενό και, για καλή του τύχη, προσγειώθηκε στην καρότσα ενός φορτηγού. Αφού είχε πια ξεφύγει από τον κίνδυνο, ο αστυνομικός έστειλε τους συνεργάτες του στο κρησφύγετο των κακοποιών.

ΡΗΜΑ: Είναι κλιτό μέρος του λόγου που το χρησιμοποιούμε για να εκφράσουμε μια ενέργεια ή κατάσταση. Είναι το πιο κεντρικό μέρος του λόγου γιατί γύρω του χτίζουμε προτάσεις.

Γενικά χαρακτηριστικά

Α. Πρόσωπο και αριθμός

Όλοι μας τρομάξαμε όταν ο αστυνομικός πήδηξε από το μπαλκόνι πάνω στην καρότσα του φορτηγού. Τρόμαξε ο θείος Βρασίδης, τρόμαξες εσύ, τρόμαξαν και τα ξαδέλφια μας. Σας κορόιδεψα λίγο που τρομάξατε, αλλά, να πω την αλήθεια, τρόμαξα κι εγώ αρκετά.

Το ρήμα δέχεται διαφορετικές καταλήξεις που δείχνουν για ποιον μιλάμε κάθε φορά (δηλαδή δείχνουν Α΄, Β΄, Γ΄ πρόσωπο ενικού και πληθυντικού αριθμού):

Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός	
Α΄ ΠΡΟΣΩΠΟ	εγώ	τρόμαξ- α	όλοι μας	τρομάξ - αμε
Β΄ ΠΡΟΣΩΠΟ	εσύ	τρόμαξ - ες	εσείς	τρομάξ - ατε
Γ΄ ΠΡΟΣΩΠΟ	ο θείος Βρασίδης	τρόμαξ - ε	τα ξαδέλφια μας	τρόμαξ - αν

Με λίγα λόγια, το ρήμα έχει **πρόσωπο** και **αριθμό**.

Β. Ποιόν ενεργείας και χρόνοι

Μπορούμε, ακόμα, να προσθέσουμε διαφορετικές καταλήξεις ή μόρια για να δείξουμε **π ό τ ε** έγινε η πράξη που περιγράφουμε:

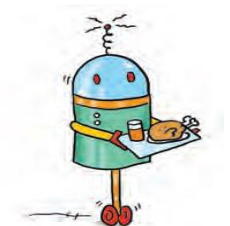
Ο άνθρωπος μαγειρεύ**ε** στη φωτιά.

παρελθόν

Η μητέρα μου μαγειρεύ**ει** το φαγητό στους 180 βαθμούς.

παρόν

Ένα ρομπότ **θα** μαγειρεύ**ει** το φαγητό στα δισέγγονά μας.

μέλλον

Άρα, το ρήμα έχει τρεις **χρονικές βαθμίδες!**

Το ρήμα, επίσης, μας δείχνει αν η πράξη που περιγράφουμε είναι εξακολουθητική – επαναλαμβανόμενη ή αν αναφερόμαστε σε αυτή χωρίς να δηλώνουμε διάρκεια, δηλαδή συνοπτικά (συνοπτική – στιγμιαία):

Ο αστυνομικός κάθε φορά **ξέφευγε**
από τους διώκτες του
με διαφορετικούς τρόπους.

Τούτη τη φορά **ξέφυγε**
από το φωταγωγό.

**Εξακολουθητική – επαναλαμβανόμενη
ενέργεια**

**Συνοπτική στιγμιαία
ενέργεια**

Επίσης αν χρησιμοποιήσουμε το ρήμα έχω + τον άκλιτο ρηματικό τύπο σε -ει, τότε δηλώνουμε ότι η πράξη έχει ολοκληρωθεί:

Μέχρι να πεις κύμινε, ο αστυνομικός **είχε ξεφύγει** από τους διώκτες του για τα καλά.

Συντελεσμένη ενέργεια

Το ρήμα έχει και **ποιόν ενεργείας**.

Τώρα, για να φτιάξουμε τις κατηγορίες κλίσης του ρήματος της γλώσσας μας, συνδυάζουμε τις χρονικές βαθμίδες με το ποιόν ενεργείας.

Έτσι μπορούμε να δείξουμε ταυτόχρονα:

α. **ΠΟΤΕ** γίνεται μια ενέργεια/πράξη

(αν γίνεται στο παρελθόν, στο παρόν ή στο μέλλον) και

β. **ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΩ**, δηλαδή το ποιόν ενεργείας

(εξακολουθητικό – επαναλαμβανόμενο, συνοπτικό – στιγμιαίο, συντελεσμένο).

Συνδυάζουμε τη χρονική βαθμίδα με το ποιόν ενεργείας!

ΧΡΟΝΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	Παρελθόν	Παρόν	Μέλλον
Εξακολουθητικό - Επαναλαμβανόμενο	έ – γραφα παρατατικός	γράφω ενεστώτας	θα γράφω εξακολουθητικός μέλλοντας
Συνοπτικό - Στιγμιαίο	έ - γραφα αόριστος	γράφω ;	θα γράφω συνοπτικός μέλλοντας
Συντελεσμένο	είχα γράψει υπερσυντέλικος	έχω γράψει παρακείμενος	θα έχω γράψει συντελεσμένος μέλλοντας

Ο ενεστώτας, ο παρατατικός κτλ. λέγονται **χρόνοι** του ρήματος.

Τις κατηγορίες «ενεστώτας», «παρατατικός», «αόριστος» κτλ. τις λέμε **χρόνους**, κι αυτές δηλώνουν μαζί **και** χρονική βαθμίδα **και** ποιόν ενεργείας.

Ο τύπος γράψω, γράφεις, γράφει... δε χρησιμοποιείται μόνος του στη γλώσσα μας (εκτός από λίγες εξαιρέσεις). Τον βρίσκουμε πάντα μαζί με μόρια ή με το ρήμα «έχω», από τα οποία και εξαρτάται. Για τον λόγο αυτό, τον λέμε **εξαρτημένο**.

Χρησιμοποιούμε τον εξαρτημένο μαζί με τα μόρια **θα** και **να** για να σχηματίσουμε τον συνοπτικό μέλλοντα και την υποτακτική:

θα γράψω ένα γράμμα – **να γράψω** ένα γράμμα

Επίσης χρησιμοποιούμε το Γ΄ ενικό πρόσωπο του εξαρτημένου ως άκλιτο τύπο για να σχηματίσουμε τους συντελεσμένους χρόνους:

έχω γράψει ένα γράμμα – **είχα γράψει** ένα γράμμα – **θα έχω γράψει** ένα γράμμα

Σχηματίζω τους παροντικούς χρόνους:

Ο **ενεστώτας** περιγράφει μια ενέργεια που εξελίσσεται στο παρόν (π.χ. Η Μαρία **λύνει** τις ασκήσεις) ή που επαναλαμβάνεται συνήθως (π.χ. Ο ταχυδρόμος μάς **φέρει** τα γράμματα κάθε πρωί).

Ο **παρακείμενος** μας δείχνει ότι μια ενέργεια έχει ήδη ολοκληρωθεί τη στιγμή που μιλάμε, και σχηματίζεται με το βοηθητικό ρήμα έχω + τον άκλιτο τύπο Γ΄ ενικού του εξαρτημένου (π.χ. **Έχω γράψει**).

Σχηματίζω τους μελλοντικούς χρόνους:

Οι μελλοντικοί χρόνοι μάς μιλούν για πράξεις που θα γίνουν ή θα έχουν ολοκληρωθεί στο μέλλον.

Λοιπόν, σύμφωνα, **θα** σου
τηλεφωνήσω αύριο στις 3.

*Ο συνοπτικός μέλλοντας μας
δείχνει μια ενέργεια που θα
γίνει σε κάποια στιγμή στο
μέλλον.*

Αύριο όλη τη μέρα
θα παίζουμε μπάσκετ....
κι αν δούμε ότι μας αρέσει,
θα παίζουμε μπάσκετ
κάθε Τετάρτη και Παρασκευή!

*Ο εξακολουθητικός μέλλοντας
μας δείχνει μια ενέργεια που θα
γίνεται στο μέλλον είτε
εξακολουθητικά (συνεχώς) είτε
επαναλαμβανόμενα*

*Ο συντελεσμένος μέλλοντας
μιλά για μια ενέργεια (ή για μια
σειρά από ενέργειες) που θα
γίνει στο μέλλον και θα έχει
τελειώσει πριν από κάποιο
χρονικό σημείο.*

Ο Ορέστης **θα έχει παίξει**
ποδόσφαιρο περισσότερο από
κάθε άλλο παιδί στη γειτονιά
όταν θα ξεκινήσουν οι
μαθητικοί αγώνες ποδοσφαίρου.

Σχηματίζω τους μελλοντικούς χρόνους βάζοντας το μόριο **θα** μπροστά από τον κατάλληλο τύπο του ρήματος.

Ο Ορέστης **θα** παίζει μπάλα σήμερα το απόγευμα.

Ο Ορέστης **θα** παίζει μπάλα σχεδόν κάθε μέρα αυτό το μήνα.

Ο Ορέστης **θα** έχει παίξει μπάλα περισσότερο από κάθε άλλο παιδί στη γειτονιά όταν θα ξεκινήσουν οι μαθητικοί αγώνες ποδοσφαίρου.

Το **θα** συνοδεύεται από τον κατάλληλο τύπο για να μας δώσει τους τρεις μέλλοντες:

Συνοπτικός μέλλοντας θα + εξαρτημένος (θα παίζει)

Εξακολουθητικός μέλλοντας θα + τύποι ενεστώτα (θα παίζει)

Συντελεσμένος μέλλοντας θα + τύποι παρακειμένου (θα έχει παίξει).

- **Υπογραμμίζουμε τα ρήματα και τα τοποθετούμε στη σωστή στήλη με βάση τη χρονική βαθμίδα**

Ο συμμαθητής μας είναι άρρωστος.

Οι επιβάτες έχουν αγοράσει το εισιτήριο και περιμένουν το τρένο.

Το καλοκαίρι θα ταξιδέψω με το πλοίο για τον αγαπημένο μου προορισμό.

Οι κάτοικοι του χωριού χαίρονται πάντα όταν διοργανώνονται πολιτιστικές δράσεις από τον σύλλογο.

Θα έχω φύγει μέχρι το απόγευμα.

Τα παιδιά παίζουν στην αυλή.

Το βράδυ θα έχω τελειώσει την εργασία.

Διαβάζω πολλά βιβλία.

Αύριο εγώ θα ποτίσω τα λουλούδια.

Εσύ όταν προσέχεις, δύσκολα κάνεις λάθος.

Θα τον δω απόψε.

ΠΑΡΟΝ	ΜΕΛΛΟΝ